

אף הן היו באותו הנס

"נשים חייבות בנר חנוכה שגם הן היו באותו הנס" והרי הן היו גם בנסי יציאת מצרים, וגם הן היו מוקפות בענני כבוד וישבו בסוכות במדבר, ובכל זאת אינן חייבות בפסח ובסוכות בגלל ש"היו באותו הנס" (באכילת מצה הן חייבות בגלל סיבה אחרת, ש"כל שישנו בבל תאכל חמץ ישנו בקום אכול מצה"). אלא שאין הכוונה שהן נצלו בזכות ניסי הנצחון במלחמות, ונהנו מנס המנורה כגברים, אלא שגם הן היו שותפות למסירות הנפש שהביאה את הנסים. והכוונה ליהודית בתו של יוחנן כהן גדול שהרגה את הליפורני שר צבא בצבא יוון ותרמה תרומה משמעותית לנצחון.

יהודית השקתה את הליפורני חלב וכך הרדימה אותו וכתה את ראשו. בכך צעדה בדרכה של יעל אשת חבר הקיני שהרדימה את סיסרא על ידי שהשקתו חלב והרגה אותו על ידי שתקע את יתד האהל בראשו ככתוב בשירת דבורה "מים שאל חלב נתנה בספר אדירים הקריבה חמאה".

מדוע בחרו השתים להרדים את אויבן באמצעות חלב? האם יין או שכר לא היה עושה את הפעולה מהר יותר וטוב יותר? ממתי מרדימים אדם מבוגר באמצעות חלב?

הריגתו של סיסרא על ידי יעל היתה יוזמה שהתחילה בה דבורה הנביאה. היא ששלחה את בעלה, ברק בן אבינועם, להילחם בסיסרא. וכשרדף אחריו נכנס סיסרא לאוהל יעל, שהשקתה אותו חלב "והוא נרדם ויעף וימות".

על דבורה נאמר שהיא ישיבה תחת תומה.

ישנם שני סוגי דבש - דבש דבורים ודבש תמרים.

כל היוצא מן הטמא - טמא, חוץ מדבש דבורים שיוצא מן הטמא, מן הדבורה, והוא טהור.

דבש דבורים הוא אפוא טהור היוצא מן הטמא.

תמר היוצא מן הדקל הוא מתוק היוצא מן המר, שכן הגמרא במסכת פסחים פ"ג אומרת שחרחבינא הוא אחד הירקות הכשרים למרור ואומרת הגמרא "מאי חרחבינא - אצוותא דדיקלא (- סיב הדקל, פסחים לט ע"א) כלומר, סיב הדקל הוא מר, והתמר היוצא מן הדקל הוא סיום המרירות - תם מר - מתוק היוצא מן המר.

על חלב אומרת הגמרא בבכורות (דף ח) ש"דם נעכר ונעשה חלב". כלומה, הוא מותר היוצא מן האסור.

דבורה - טהור היוצא מן הטמא, יושבת תחת תומר - מתוק היוצא מן המר, ומובילה את סיסרא לשתות חלב - מותר היוצא מן האסור - באהלה של יעל.

והנה הגמרא במסכת גיטין אומר שמבני בניו של סיסרא למדו תורה בירושלים ואמר הרמ"ע פאנו שהכוונה לרבי עקיבא, ואמר רבי חיים פלאג'י שיעל ראשי תיבות יוציא עקיבא לאור.

מהמהלך של דבורה ויעל יצא רבי עקיבא

רבי עקיבא הוא שורש התורה שבעל פה שנאמר "סתם משנה רבי מאיר, סתם ספרא רבי יהודה סתם תוספתא רבי נחמיה וכולהו אליבא דרבי עקיבא" (סנהדרים פ"ו) ורבי עקיבא הוא זה שנכנס לפרדס בשלום ויצא בשלום.

נשמתו של רבי עקיבא היא שורש תורה שבעל פה. והוא צאצא של סיסרא ויעל ועליו אפשר לומר יותר מעל כל אחד אחר - "אם תוציא יקר מזולל כפי תהיה" רבי עקיבא הוא היקר שיצא

הרה"ג ר' מרדכי דוד נויגרשר שליט"א

מהזולל הוא כפיו של הקב"ה שזוהי מהותם של חכמי התורה שבעל פה שדבריהם וחידיושים הם תורה כתורת אמת שניתנה מפי ה'. והוא שיצא רבי עקיבא מתהליך שהחלה דבורה היושבת תחת התומר והמשיכה יעל שהשקתה חלב - טהור היוצא מן הטמא, מתוק היוצא מן המר ומותר היוצא מן האסור והיקר יצא מן הזולל.

בשעה שעלה משה למרום הראה לו הקב"ה את רבי עקיבא ואמר משה: יש לך אדם כזה ואת נותן תורה על ידי? מדוע רצה משה שהתורה תינתן על ידי רבי עקיבא? ולמעלה מזה. הקב"ה עונה לו "שתוק כך עלתה במחשבה לפני" מה משמעותה של תשובה זו.

תשובה זהה ניתנה גם כשביקש משה לראות את סופו של רבי עקיבא והראה לו כיצד סורקים הרומאים את בשרו של רבי עקיבא במסרקות של ברזל וזעק משה רבנו: זו תורה וזו שכרה? אמר לו: "שתוק כך עלתה במחשבה לפני". ומשמעות התשובה היא שכשעלתה במחשבה לברוא את העולם עלתה במחשבה לברואו במידת הדין. וזה שאמר לו הקב"ה אין לך להתלונן על סופו של רבי עקיבא כי כך מטופל אדם כשמתנהלים אתו לפי מידת הדין, זו שעלתה בתחילה במחשבה.

לולא חטאו בעגל לא היה מקום לתורה שבעל פה, לא לעמל התורה ולא לתורת החכמים, לא היינו שותפים לקב"ה ביצירת התורה. וזה מה ששאל משה מדוע שלא תינתן תורה על ידי רבי עקיבא שהוא שורש תורה שבעל פה וכך יהיו בני האדם שותפים לקב"ה ביצירה? תורתו של רבי עקיבא היא תורת חסד ותורה שבכתב היא תורה מסטרא דגבורה וזה שענה לו הקב"ה שתוק כך עלתה במחשבה לפני.

ומתי ניתנה תורה שבעל פה? אחרי שחטאו בעגל וחזרו בתשובה והתקבלה תשובתם ונתנו לוחות שניים ויחד אתם ניתנה גם תורה שבעל פה ותורת החכמים בכללה - תורתו של רבי עקיבא. וכשם שרבי עקיבא הוא יקר היוצא מזולל כך גם לוחות שניים והכרוך בהם שניתנו בעקבות חטא העגל וגם עליהם אפשר לומר "אם תוציא יקר מזולל כפי תהיה" כי כעת דברי החכמים גם הם תורה "כפי תהיה" כמו שאפשר לומר על רבי עקיבא שהוא עצמו היה היקר היוצא מזולל, ודברי תורתו הם קדושים כתורת ה' ממש.

חג החנוכה הוא החג שקבעו חכמים ומראה את כוחם של חכמים - חגה של תורה שבעל פה שכן אפילו פורים נלמד מקל וחומר - אם מעבדות לחרות קבעו חג ממות לחיים על אחת כמה וכמה, וקל וחומר הוא מדאורייתא שהוא הראשון למידות שהתורה נדרשת בהן מלבד זאת שפורים נתקן על ידי נביאים ונכתב במגילה שהיא מכתבי הקודש.

חנוכה נקבע לזכר הנס שהתרחש במנורה והמנורה הרי מבטאת את חכמת החכמים - חכמת התורה שבעל פה.

דבורה נקראת "אשת לפידות". מדוע נקרא ברוך "לפידות"? אומר המדרש ב"תנא דבי אליהו" שדבורה העריכה שברק לא יוכל בשלב זה להיות תלמיד חכם ולכן שכנעה אותו לעשות פתילות למנורת בית המקדש והוא עשה אותן גדולות ולכן נקרא לפידות ודבורה ששכנעה אותו לעשות זאת זכתה בזכות זה לנבואה ונקראת אשת לפידות.

בצאתה לדרך הארוכה שבסופו נולד רבי עקיבא - היקר היוצא מזולל, מודגש שהיא יזמה שבעלה יתרום להרבות אור במנורה.

ובחנוכה שהוא חגה של תורה שבעל פה חג שנשים שותפות בו כי אף הן היו באותו הנס שכמו יעל הרגה את סיסרא באמצעות החלב והביאה ללידתו של רבי עקיבא עמוד התורה שבעל פה. כך יהודית הרגה את הליפורני באמצעות חלב והביאה לניצחון ולנס חנוכה ולחג החנוכה המדגיח את כוחה של תורה שבעל פה.

"דבש וחלב תחת לשונך"